

**UPPHANDLINGSDIALOG
DALARNA**

**EUROPEISKA
UNIONEN**
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

Slutrapport: Plastprojektet inom UDD

Projektperiod 20210401–202033.

Tillsammans är vi Upphandlingsdialog Dalarna: Länsstyrelsen Dalarna, Upphandlingscenter Falun Borlänge-regionen, RegionDalarna, LRF Dalarna, Coompanion Dalarna, Mora kommun, Smedjebackens kommun.
www.upphandlingsdialogdalarna.se

Sammanfattning av plastprojektet

Avfallsplanerna i alla Dalakommuner ska revideras under 2022 vilka bland annat kommer att innefatta aktiviteter kring reduktion av fossil plast, exempelvis genom smartare upphandling. Upphandlingscenter Falun Borlänge regionen (UHC–sju kommuner i samverkan) har redan börjat jobba med att i befintligt avtal byta ut engångsprodukter i plast mot klimatsmartare alternativ. Projektets övergripande syfte var att få övriga dalakommuner att inspireras i samma riktning genom olika typer av informationsinsatser.

Bakgrund och syfte

I Dalarna finns genom Dala Avfall en informell "plastreduceringsgrupp", där bland andra UDD ingår, med syfte att implementera aktiviteter för minskad andel fossil plast i de kommunala avfallsplanerna. Avfallsplanerna ska, i samtliga dalakommuner, revideras under 2022–2023. Då UHC redan hade gjort ett bra jobb kring plastreduktion i upphandling i ett befintligt avtal med Procurator, så var projektets syfte bland annat att sprida detta goda exempel till övriga åtta kommuner i Dalarna att inspireras av. Men syftet var också att få ut information om varför det är viktigt att minska mängden fossil plast generellt samt ge tips och information kring hur detta kan göras. Projektet har pågått från 1 april 2021 till och med sista mars 2022. En konsult hyrdes in för ca 100 timmars sammanhållande arbete, Hanna Bergman, Hållbart i Dalarna. UDD´s projektledare Kerstin Angberg Morgården och projektmedarbetare Annika Varghans har deltagit i avstämningsmöten, framtagande av informationsmaterial, dialogmöten och planering av webinarium.

CO2 besparing

Enligt projektplanen skulle en uträkning av CO2-besparing göras utifrån utbytta produkter enligt avtalet med Procurator. Vid diskussioner med denna leverantör så visade det sig att det var svårt att få fram uppgifter gällande koldioxidavtryck på deras produkter. Detta gjorde att vi hoppade över den punkten och istället räknade på schablonsiffror från Naturvårdsverket (återvunnen plast spar ca 2 kg CO2 per kg material och bioplast 1 kg, jämfört med fossil plast). Det var även svårt att få svar från UHC-kommunerna på frågor om hur de nya produkterna tagits emot ute i verksamheterna.

Informationsblad till kommunerna

Ett informationsblad, om plastens olika konsekvenser, som producerats av plastprojektet, skickades ut till alla 15 Dalakommuner under sommaren 2021. Bilaga 1 bifogas: Informationsblad "Nu minskar vi plasten i Dalarna".

Uppsökande verksamhet

- Projektet har informerat kommunerna vid följande tillfällen:
- Via kostchefernas nätverk inom matsvinnprojektet vid 5 tillfällen
- Via träffar anordnade av Dalaavfall för att sprida kunskap och information kring åtgärderna i avfallsplanen vid två tillfällen
- Via deltagande i arbetsgruppsmöten med regionala avfallsplanegruppen vid två tillfällen
- Via ett utskick av informationsblad till kommunerna
- Via dialogmöten med kommunerna, 6 tillfällen under oktober (hölls via Teams)
- Via ett webinarium i februari 2022

Dialogmöten med kommuner utanför UhC hösten 2021

Smedjebacken 4 okt, 18 deltagare

Malung-Sälen 7 okt, 11 deltagare

Rättvik 8 okt, 4 deltagare

Mora, Orsa och Älvdalen 12 okt, 12 deltagare

Vansbro 13 oktober, 6 deltagare

Leksands 18 okt, 6 deltagare

Slutsatser från dialogmötena

- Politiker behöver utbildas och informeras så de förstår att hållbar upphandling tar tid och att det behövs mer resurser och samverkan. Någon efterlyser praktiska riktlinjer för att kunna upphandla enligt alla tre dimensioner i Agenda 2030.
- Chefer, tjänstemän och beställare i verksamheter behöver ökad kunskap och engagemang. Det behöver tydliggöras roller mellan upphandlare, sakkunniga, hållbarhetsstrateger med flera. Upphandlingsplan och prioriteringar saknas ofta. Kan övriga kommuner snegla på hur Vansbro utbildar chefer kanske?
- Avtalsförvaltning och uppföljning är viktigt att planera in från början. Fler utbildningar inom området behövs. Det finns pengar att spara på uppföljning.
- Man ser att fler lokala företag och entreprenörer behöver bli bättre på att delta i den offentliga affären och veta vad som förväntas av dem, exempelvis gällande transportkrav. Några betonar vikten av ytterligare samarbeten med näringslivskontoren.

Minska plasten med smart upphandling, webinarium den 23 februari 2022

Bilaga 2 bifogas: Inbjudan, Minska plasten med smart upphandling.

Webbinariet, som genomfördes i samverkan med Dala Avfall, hade drygt 50 anmälda, och den stora uppslutningen visar att ämnet är intressant och ligger i tiden. Den Nationella plaststrategin kom ut samma vecka som vårt webinarium genomfördes.

Deltog gjorde föreläsare från Naturvårdsverket, Upphandlingsmyndigheten, Uppsala kommun, UhC, Gagnefs kommun, Ludvika kommun, Borlänge Energi och Dala Avfall. Många olika aspekter av plastens påverkan lyftes fram, från design till förbränning och återvinning. Plastfrågan är komplex och spänner över flera områden som: hållbarhet, miljö, beteendeförändringar, avfall, inköp och upphandling. Kombinationen av nationella, regionala och lokala perspektiv var mycket lyckad och uppskattad.

Plastpolicy utkast

Ett av målen i plastprojektet var att ge förslag till en plastpolicy som kommunerna skulle kunna använda sig av i sitt strategiarbete. Ett utkast att jobba vidare med finns nedan:

"I vår kommun XXXX vill vi minimera användandet av den fossila plasten"

Genom att i kommunens verksamheter:

- Upphandla varor och tjänster som reducerar fossil plast
- Optimera återvinning genom sortering och insamling av plast (och övrigt) i alla verksamheter
- Minimera användandet av engångsartiklar (både plast och annat material)
- Byta ut plastprodukter till återvunnen plast eller förnybara material

Genom att hos medborgare, företag och organisationer:

- Öka förståelsen hos invånarna om plastens problem
- Förändra konsumtions- och sorteringsbeteenden genom olika typer av insatser
- Förbättra möjligheter för sortering och återvinning

Falun den 23 mars 2022

Kerstin Angberg Morgården och Annika Varghans Upphandlingsdialog Dalarna
Hanna Bergman Hållbart i Dalarna AB

Bilaga 1:

Informationsblad "Nu minskar vi plasten i Dalarna".

UDD driver ett projekt med fokus på att minska mängden engångsplast som köps in av Dalarnas kommuner. Tillsammans kan vi göra skillnad! Läs och haka på!

Nu minskar vi plasten i Dalarna

Plast är ett stort problem i vårt samhälle idag. Råvaran till plasten kommer oftast från fossilt material vilket ger en stor klimatpåverkan. Plast orsakar dessutom mycket nedskräpning och är även ett problem i förbränningen. Så det finns både ekonomiska och miljömässiga skäl att minska mängden plast.

Projekt engångsplast

Idag köper kommunerna i Dalarna in mycket engångsmaterial av fossil plast som skulle kunna ersättas med bättre produkter. Därför driver nu Upphandlingsdialog Dalarna (UDD) ett projekt med syftet att minska mängden engångsplast, i synnerhet den fossila. Det kommer successivt förbud och direktiv inom EU mot engångsplast men vi vill gå före och gå längre. Detta kan ske genom att styra inköp och upphandling, förebygga behoven, ta efter goda exempel och sprida kunskap, exempelvis via dialogmöten med UDD. Projektet sker också i samarbete med Dala Avfall där tanken är att plastreduceringen ska inarbetas i de nya avfallsplanerna 2022.

Upphandlingscenter som gott exempel

Tillsammans med leverantören Procurator har Upphandlingscenter Falun Borlänge regionen (UhC) inom befintligt avtal bytt ut produkter till miljövänligare. Till exempel har plastmuggar tagits bort och bytts ut till pappersmuggar och plastpåsar och säckar har bytts mot påsar av biobaserad plast, återvunnen plast eller med mindre plastinnehåll. I annat avtal finns också karotter med lock och andra flergångsartiklar som kan ersätta engångsmaterial av exempelvis plast- och aluminiumfolie. De nya produkterna har testats sedan mars 2021 och användarna är hittills som helhet nöjda med kvalitet och funktion, men fler uppföljningar ska göras.

- Det har varit ett roligt projekt som visar att det går att göra skillnad genom att byta ut

Tillsammans är vi Upphandlingsdialog Dalarna: Länsstyrelsen Dalarna, Upphandlingscenter Falun Borlänge-regionen, Region Dalarna, LRF Dalarna, Coompanion Dalarna, Mora kommun, Smedjebackens kommun.
www.upphandlingsdialogdalarna.se

produkter. Tack vare engagerade projektmedlemmar har vi kunnat få fram riktigt bra ersättningsprodukter som uppfyller beställarnas krav berättar Pia Sundell, upphandlare på UhC.

Klimat- och miljönyttan

Att välja en produkt som är producerad av återvunnen plast ger en koldioxidbesparing på cirka 2 kg CO₂ per kg material och om man väljer bioplast så spar man cirka 1 kg CO₂ per kg, jämfört med jungfrulig fossil plast (siffrorna enligt Naturvårdsverkets schabloner).

Exempelvis om alla sju kommuner som upphandlar via UhC bara köper frys- och soppsåsar av bioplast så sparas ungefär 1 ton CO₂, och om de väljer en tunnare soppåse kan det sparas ytterligare cirka 2 ton CO₂. (3 ton CO₂ motsvarar ca 4000 mil med bil). Det går alltså att göra skillnad om man tittar över alla plast-produkter och byter ut dem! Det allra bästa är naturligtvis att inte behöva köpa några engångsprodukter alls oavsett material.

Plast i förbränningen ett problem

Engångsplast är många gånger ingen förpackning och hamnar därför inte i återvinningen utan oftast i restavfallet som går till förbränning. Men är det inte bra att återvinna energin i plasten genom förbränning?

Nej, mängden plast är ett stort problem vid förbränningen och står för nästan hela det fossila innehållet i avfallet. Idag ställer kunderna krav på att få fossilfri el och fjärrvärme och då blir förbränning av fossil plast ett problem. Det höga innehållet av plast gör också att anläggningarna behöver köpa många utsläppsrätter och dessa har den senaste tiden skenat i pris.

– Utsläppsrätterna har ökat från 50 till 500 kr/ton det senaste året och prognosen pekar fortsatt uppåt mot nivåer på 1000 kr/ton, berättar Christian Olhans på Borlänge energi.

Han berättar vidare att man tittar på metoder för att kunna mäta det fossila innehållet i avfallet som kommer in till förbränningen och på så sätt kunna prissätta efter det. För priserna kommer att gå stadigt uppåt för kommunerna på förbränning av avfall, både på grund av de ökande priserna på utsläppsrätter och ökad förbränningskost.

– Vi vill ju gärna kunna premiera duktiga kommuner som förebygger och sorterar genom att kunna ge ett bättre pris till avfall med lägre fossilt innehåll, fortsätter Christian Olhans.

Dialogmöten – så går vi vidare

UDD erbjuder Dalakommunerna dialogmöten med tips kring hur man kan ställa krav på ekologisk och social hållbarhet i upphandlingar och också mer information om plastprojektet.

Vi hoppas att ni deltar på dessa möten med en bred uppslutning från kommunen för att få ut så mycket nytta som möjligt.

Dialogmöten med alla kommuner utanför UhC har bokats in vecka 40–41 2021 och dialogen fortsätter förhoppningsvis efter. UhC-kommunerna kommer att erbjudas dialoger på befintliga möten inom UhC.

Vill du veta mer om projektet eller har frågor om dialogmötena eller hur ni kan komma vidare i din kommun så kontakta Annika Varghans på annika.varghans@lansstyrelsen.se

---

Bilaga 2:

Inbjudan, Minska plasten med smart upphandling

UDD i samarbete med
Dala Avfall

Inbjudan till webinarium den 23 februari 2022

Minska plasten med smart upphandling

Välkommen till en spännande dag med plast i fokus. Lyssna på det senaste från Upphandlingsmyndigheten om hållbar plastupphandling och Naturvårdsverket som tagit fram en färdplan för hållbar plastanvändning. Vi får höra om EU-direktiven som förbjuder viss engångsplast som kommer att påverka våra inköp.

Dalarna samverkar kring de kommunala avfallsplanerna som ska revideras under 2022. Avfallsplanerna kommer att styra mot minskad och förbättrad plastanvändning. Plast i förbränningen är också ett problem och kommer att bli dyrt för kommuner. Ta del av hur andra kommuner och organisationer har jobbat strategiskt med plasten och hur man kan samverka för att genom upphandling bidra till miljömålen och Agenda 2030. Minska - cirkulera - tänk nytt!

Vi vänder oss till: dig som är kommunal eller regional tjänsteperson, politiker, upphandlare, inköpare, miljö/hållbarhetsstrateg eller jobbar i verksamheter som använder plastprodukter. Alla som är intresserade av frågan är välkomna!

Datum: 23 februari, kl. 08.30-12.00.
Plats: Via länk som skickas ut någon dag innan.
Anmälan: Läs mer och anmäl dig senast den 21 februari [via denna länk](#)
Kostnad: Webinariet är kostnadsfritt
Arrangörer: Upphandlingsdialog Dalarna och Dala Avfall.

VÄLKOMMEN!

Tillsammans är vi Upphandlingsdialog Dalarna: Länsstyrelsen Dalarna, Upphandlingscenter Falun Borlänge-regionen, Region Dalarna, LRF Dalarna, Coompanion Dalarna, Mora kommun, Smedjebackens kommun.
www.upphandlingsdialogdalarna.se

PROGRAM

Moderator Kerstin Angberg Morgården, Upphandlingsdialog Dalarna, UDD.

- 08.30 Välkomna
Kerstin Angberg Morgården, UDD
- 08.35 Bakgrund
Hanna Bergman, Hållbart i Dalarna AB
- 08.45 Hållbar plastupphandling
Margareta Bergh, Upphandlingsmyndigheten
- 09.15 Färdplan för hållbar plastanvändning
Lena Stig, Naturvårdsverket
- 09.45 PAUS
- 10.00 Klimatkrav i plastupphandlingar
Anna Hilding Uppsala kommun
- 10.25 "Procuratorarbetet" utbyta plastprodukter. Resultat från sju kommuner.
Annika Varghans, Pia Sundell, Upphandlingscenter Falun Borlänge regionen, Susanne Stoor, Gänefs kommun
- 10.55 PAUS
- 11.00 Samverkan om upphandling/inköp och hållbarhet, arbetsmetodik
Jacob Holgersson, Ludvika kommun
- 11.15 Plast i kommande avfallsplaner, lagstiftning, ekonomi och klimataspekter.
Pär Johansson, Dala Avfall, Christian Olhans, Borlänge Energi
- 11.50 Tid för frågor
- 12.00 SLUT

Webbinariet är en del av kampanjen:

Dalarna minskar avfallet!

Dala Avfall

Tillsammans är vi Upphandlingsdialog Dalarna: Länsstyrelsen Dalarna, Upphandlingscenter Falun Borlänge-regionen, Region Dalarna, LRF Dalarna, Coompanion Dalarna, Mora kommun, Smedjebackens kommun.
www.upphandlingsdialogdalarna.se